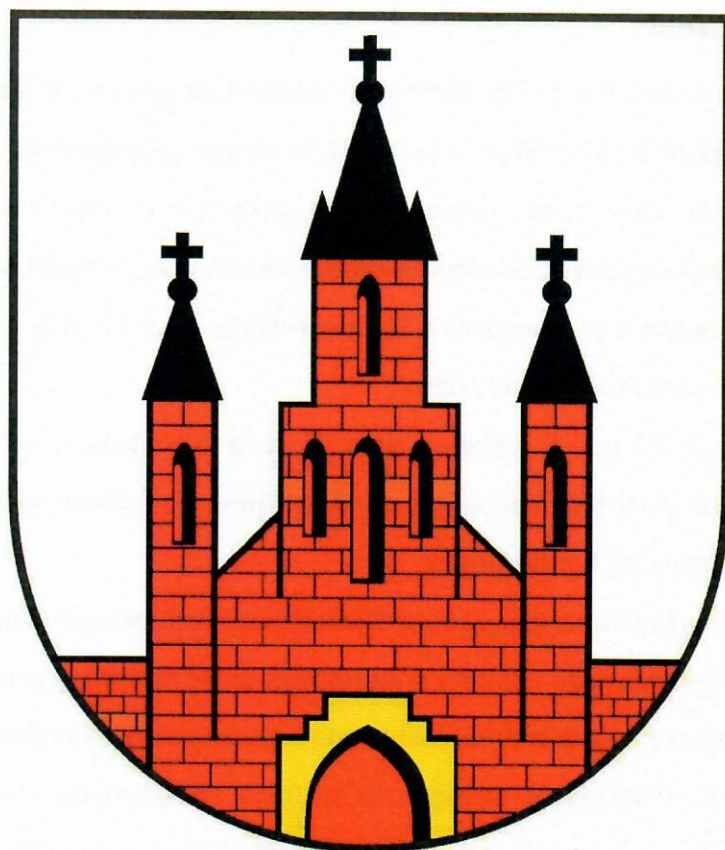




SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI
NAD ZABYTKAMI GMINY BABOSZEWO
NA LATA 2023-2027

Baboszewo 2025

1. Wprowadzenie

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Baboszewo na lata 2023-2027 został przygotowany przez firmę EKO-GEO GLOB Rafał Modrzejewski, zgodnie z umową 205/2022 z dnia 28 listopada 2022 roku. Przyjęty został przez Radę Gminy Baboszewo uchwałą Nr LII.397.2023 z dnia 24 lipca 2023 roku. Realizacja weszła w życie po 14 dniach od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego z 2023 roku poz. 8781 licząc od 28 lipca 2023 roku, czyli 28 lipca 2023 roku.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie i opieki nad zabytkami, Wójt co dwa lata sporządza sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami i przedstawia się Radzie Gminy.

Program obejmuje zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym Gminy Baboszewo, od analizy kontekstu historycznego i zasobu materialnego dziedzictwa kulturowego.

Istotnym celem programu są działania skierowane na poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Wskazane kierunki działania, tzw. priorytety, szczegółowo opisują zakres oraz cel danego zamierzenia. Sprawozdanie ma na celu analizę efektywności i określenie zasadności kierunków działań przyjętych w programach w kontekście zmieniających się uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i społecznych. Pomaga ocenić realizację działań oraz przyjęte rozwiązania formalnofinansowe i w efekcie sformułować wnioski na potrzeby kolejnego programu oraz innych gminnych dokumentów strategicznych na następne lata.

Niniejsze Sprawozdanie obejmuje realizację zadań dla wyznaczonych kierunków działań, zawartych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Baboszewo na lata 2023-2027 za lata 2023-2024.

2. Gminna Ewidencja Zabytków

Zabytkiem nieruchomym jest nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością. Zabytkiem nieruchomym są także nieruchome zabytki archeologiczne, będące pozostałością (powierzchniową, podziemną lub podwodną) egzystencji człowieka. Zabytkiem nieruchomym może być wybrana część lub całość nieruchomości. Oprócz budynków lub budowli zabytki nieruchome to także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych ludzi lub instytucji.

W ustawie wymienione są także krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, budownictwo obronne, obiekty techniki, cmentarze i parki. Ze względu na posiadane wartości historyczne, artystyczne lub naukowe w interesie społecznym jest zachowanie zabytków poprzez otoczenie ich ochroną i opieką. Najcenniejsze zabytki wpisuje się do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 pkt. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

W rejestrze zabytków nieruchomych wpisanych jest 19 obiektów i obszarów z terenu Gminy Baboszewo. Są to obiekty architektury sakralnej, cmentarze, nagrobki, założenia dworskie, parki, stanowiska archeologiczne. Rejestr nie jest zbiorem zamkniętym. Wpisy dokonywane są na wniosek właściciela lub z urzędu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Obiekty zabytkowe zarówno te wpisane do rejestru zabytków, jak i w wojewódzkiej ewidencji zabytków, ujęte są w gminnej ewidencji zabytków.

Stan obiektów ujętych w rejestrze jest dobry. W miarę możliwości finansowych prowadzone są działania remontowe i pielęgnacyjne.

Gminna ewidencja zabytków ma charakter zbioru otwartego. Ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków nie jest formą prawnej ochrony zabytku jaką jest wpis do rejestru zabytków. Jakkolwiek dla obiektu uwzględnionego w gminnej ewidencji zabytków istnieje obowiązek uzgodnienia przez właściwy organ architektoniczno – budowlany z organem ochrony zabytków decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy oraz uzgadniania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę.

Przyjęta Zarządzeniem nr 76/2017 Wójta Gminy Baboszewo z dnia 11 grudnia 2017 roku Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Baboszewo pozwala na monitorowanie prac podejmowanych przy obiektach zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy Baboszewo. Gminna Ewidencja Zabytków została sporządzona w formie kart, zawierających m.in. dane adresowe o obiekcie, datowanie, formę ochrony, fotografie, mapę z lokalizacją. Prace remontowe i budowlane przy obiektach wpisanych do GEZ planowane przez właścicieli są zgłaszane do zaopiniowania przez Mazowieckiego Konserwatora Zabytków, a właściciele obiektów zabytkowych są informowani, że zachowanie zabytku we właściwym stanie

technicznym, estetycznym i funkcjonalnym leży w interesie społecznym, a wszelkie zmiany i ingerencje w istniejącą architekturę obiektu, mające wpływ na jego wygląd zewnętrzny (bryłę, kompozycję i detal architektoniczny elewacji) nie powinny mieć negatywnego wpływu na wartości, które podlegają ochronie.

Zarządzeniem nr 105/2018 Wójta Gminy Baboszewo z dnia 15 listopada 2018 roku wykreślono budynek mieszkalny położony przy ul. Odrodzenia 21 w Baboszewie. Wyłączenie w/w obiektu zostało wcześniej uzgodnione z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który pismem nr DC.5140.56.2018.BS z dnia 23 listopada 2018 roku wydał pozytywną opinię.

Zarządzeniem nr ORG.0050.72.2022 Wójta Gminy Baboszewo z dnia 15 lipca 2022 roku wykreślono budynek mieszkalny położony w Galominie 12. Wyłączenie w/w obiektu zostało wcześniej uzgodnione z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który pismem nr DC.5140.19.2022.AK z dnia 20 czerwca 2022 roku wydał pozytywną opinię.

Zarządzeniem nr ORG.0050.79.2023 Wójta Gminy Baboszewo z dnia 13 czerwca 2023 roku wykreślono budynek mieszkalny położony w Wola Folwark 20. Wyłączenie w/w obiektu zostało wcześniej uzgodnione z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który pismem nr DC.5140.18.2022.AK z dnia 5 czerwca 2023 roku wydał pozytywną opinię.

Zarządzeniem nr ORG.0050.23.2025 Wójta Gminy Baboszewo z dnia 14 marca 2025 roku wykreślono budynek Plebani w Baboszewie. Wyłączenie w/w obiektu nastąpiło w związku z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie Sygn. akt. VII SA/Wa 658/24 z dnia 4 lipca 2024 roku. Wykreślono również budynek mieszkalny położony w Budach Radzymińskich 4. Wyłączenie w/w obiektu zostało wcześniej uzgodnione z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który pismem nr DC.5133.1.1.2025.KL z dnia 10 marca 2025 roku wydał pozytywną opinię.

W gminnej ewidencji zabytków gminy Baboszewo przeważają obiekty mieszkalne, w tym gospodarcze. Stan obiektów ujętych w ewidencji jest zróżnicowany. Część obiektów drewnianych znajduje się w dostatecznym stanie technicznym.

3. Zadania zrealizowane w latach 2023-2024

Realizacja celów i zadań powinna doprowadzić do stworzenia wizerunku gminy atrakcyjnej dzięki walorom kulturowym. Wskazane cele są perspektywiczne i dalekosiężne, służą osiągnięciu finalnych efektów w trzech podstawowych dziedzinach: poprawienie stanu dziedzictwa kulturowego, funkcjonowanie zabytków w procesach aktywizacji ekonomicznej

i społecznej oraz budowie atrakcyjności i konkurencyjności, społeczeństwa świadomego walorów historycznych krajobrazów i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego. Należy podkreślić, że osiągnięcie tych celów wymaga wieloletnich, zintegrowanych działań i dużych nakładów finansowych. Gmina Baboszewo w latach 2023-2024 dokładała wszelkich starań, aby realizować cele wpisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami. Poniżej wykaz zrealizowanych zadań:

W ramach celu szczegółowego „Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych” zrealizowano:

- Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu estetyki otoczenia kościołów z terenu gminy

W ramach celu szczegółowego „Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz działania na rzecz jego poprawy” zrealizowano:

- Rewitalizacja gminnego parku podworskiego w Dziektarzewie z utworzeniem przystani kajakowej – wnioskowano o udzielenie dotacji (pięciokrotnie);
- Aktualizację Planu na wypadek konfliktów zbrojnych i sytuacji kryzysowych gminy Baboszewo.

W ramach celu szczegółowego „Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie” zrealizowano:

- Bieżącą pielęgnację cmentarzy, miejsc kultu i miejsc pamięci;
- Organizację imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom Gminy i regionu wartości historyczne Gminy;
- Wykorzystanie obiektów sakralnych oraz kapliczek jako elementów szlaków turystycznych – pieszego i rowerowego.

W ramach celu szczegółowego „Wykorzystanie Internetu i multimediiów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych” zrealizowano:

- Stałą aktualizację witryny internetowej poświęconej tematyce zabytkowej i kulturalnej Gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.) obowiązek opieki nad zabytkami, finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na ich właścicielach lub posiadaczach (mających tytuł prawny do obiektu).

Gmina Baboszewo jest właścicielem dwóch obiektów zabytkowych, w tym jeden wpisany do rejestru zabytków.

Lp.	Obiekt	Określenie stanu technicznego	Wpis do rejestru zabytków
1	Park podworski w Dziektarzewie	Dostateczny – wymagane usunięcie samosiewów, oczyszczenie stawów, odtworzenie alejek	TAK
2	Dwór, budynek mieszkalny dawniej szkoła w Śródborzu	Dobry – w ostatnich latach przeprowadzono działania remontowe na terenie obiektu	NIE

W związku z tym, że koszty większości koniecznych do wykonania prac przy zabytkach przekraczają możliwości finansowe właścicieli lub ich posiadaczy, możliwe jest dofinansowanie prac ze środków krajowych (będących w dyspozycji administracji rządowej lub samorządowej) bądź zagranicznych.

Zasady udzielania dotacji właścicielom lub posiadaczom zabytku umiejscowionego na terenie Gminy Baboszewo na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Gminy Baboszewo, określa Uchwała Nr XLVIII.369.2023 Rady Gminy Baboszewo z dnia 8 lutego 2023 roku.

Powyższa Uchwała określa zasady i tryb udzielania dotacji z udziałem środków z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków ustawionej Uchwałą Nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 roku, przeznaczonych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Baboszewo, położonych na terenie Gminy Baboszewo.

W związku z w/w uchwałą w dniu 10 lutego 2023 roku Wójt Gminy ogłosił nabór wniosków o udzielenie dotacji z dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Gminy Baboszewo.

Złożone zostały dwa wnioski:

- Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Urbana w Baboszewie - „Prace konserwatorskie i restauratorskie przy kościele parafialnym w Baboszewie” – wniosek został uwzględniony;
- Marianny Lipskiej Dwór Dłużniewo – „Wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku Dwór Dłużniewo” – wniosek został złożony po terminie, nie został uwzględniony.

Uchwałą Nr LVIII.435.2024 z dnia 29 lutego 2024 roku udzielono dotacji Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Urbana w Baboszewie, następnie uchwałą nr III.20.2024 Rady Gminy Baboszewo przyznano dotację w wysokości 148 412,50 zł, w tym 145 444,25 zł ze środków uzyskanych z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz 2 968,25 zł ze środków własnych gminy. Zakres prac obejmował – prace konserwatorskie i restauratorskie stolarki drzwiowej oraz prace w zakresie modernizacji istniejącego odwodnienia kościoła.

W dniu 17 marca 2023 roku Wójt Gminy Baboszewo ogłosił nabór uzupełniający o udzielenie dotacji z dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Gminy Baboszewo.

Złożone zostały dwa wnioski:

- Parafii pw. Św. Antoniego w Sarbiewie – „Wyposażenie kościoła parafialnego w miejscowości Sarbiewo, dwa ołtarze boczne barokowe – ołtarz południowy”- ustalono, że na zakres złożonego wniosku Wnioskodawca otrzymał już dofinansowanie, w związku z tym należało zmienić zakres wniosku – ostatecznie Wnioskodawca wycofał wniosek;
- Marianny Lipskiej Dwór Dłużniewo - „Wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku Dwór Dłużniewo” – wniosek został uwzględniony, wniosek nie został zakwalifikowany przez Polski Ład.

W ramach złożonego wcześniej wniosku na Parafię w Sarbiewie i jego wycofaniem, na który otrzymano promesę na kwotę 204 000 zł dopuszczono możliwość złożenia wniosku przez inny podmiot, wniosek złożyła:

- Parafii Rzymskokatolicka pw. Św. Urbana w Baboszewie - „Roboty remontowe kruchty kościelnej” –wniosek uwzględniony, dwukrotnie składany wniosek, niezakwalifikowany przez Polski Ład.

4. Podsumowanie

Reasumując, zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Baboszewo na lata 2023-2027 w okresie 2023-2025 realizowane były na bieżąco, w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków. Zadania dodatkowe związane ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych realizowane były systematycznie. Zaznaczyć należy, że opisane w Programie priorytety realizowane były za pomocą działań zarówno bezpośrednio wpływających na poprawę stanu zachowania zabytków, jak i pośrednio, polegających na upowszechnianiu i promowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zwiększaniu świadomości społecznej w zakresie potrzeby jego zachowania.

WÓJT

mgr inż. Bogdan Janusz Pietruszewski